

ПЕШТАНСКО-ВУДИМСКІЙ

СКФРОТЕЧА.

(Соунтег.)

ПЕШТА.

Неделя

4. Јуніа 1844

Год. III.

ОСВОЕНИЕ БЕОГРАДА
ОДЪ ТУРАКА.

Превалило ноћи доба,
Међу Грађанствомъ влада миръ.
Но тишину мрачногъ гроба
Изненада топа риба
И на ватру людій выка
Рушећь пуну савъ јерѣ

Тучъ одъ клатна звукъ издае.
Хун, зун звона гласть;
Небо рујномъ боюиъ сяе,
Подижесе дужъ облака
Дымъ съ плаиеномъ; Мачъ Турака
По улица' гони насъ. —

Съ огњемъ, иначеј юри чета
Крозъ проливенъ крвлю градъ;
Топъ люляюи' Пооле свѣта
Грим, руши, пали, илави,
Савъ предае округъ страви
И пожару белый — градъ. —

Крвъ потокомъ тече клања,
Саву мртвацъ гуши сву;
Зракъ надъ гробомъ свити дана,
Надъ мртваца главомъ блиста;
Жертва горе Богу чиста
На свободе спалишту. —

У ланцима дична Мона
Погружена спушта ликъ;

Дымъ се вѣ јоши изъ дома,
Заробљени гласе прати,
Там' предъ райсківъ гди во врати
Наде тиня свѣтилиникъ.

Корн. С. Поповићъ.

ЖИВОТОПИСАНІЕ КОСЦІУШКОГО

(конациъ)

Приспѣвшіи Косціушко съ другомъ Ніемчевичемъ у Най-Јоркъ, посланичество га Конгресса Амеріканскогъ искрено прими. Заоставши плату за време одсутствія нѣговогъ буде му у 16,000 паастера исплаћена. Повторителный састанакъ Вашингтона съ Косціушкомъ; обво въ оба духа као радосћу, тако и жалостнымъ прошлости споменомъ и соболѣзвованіемъ. Конгресъ Сѣверо-амеріканскій, на представление Вашингтоново, Косціушкогъ године 1798, ради исправе неки трговачки дѣла, у Французску пошаљ; гдј съ почесћу, као найславнији Маршалъ дочеканъ буде. Налогъ въ свой съ пунимъ обе стране задовољствомъ извршио. У Паризу съ Фокіомъ неразрешимый союзъ приятельства учини; гдј се и са Шведскимъ Посланникомъ Зелтнеромъ упознао, кодъ когъ је и последнѣ вече живота провео. Бонапарте га је съ Французскомъ службомъ поканio; но онъ је волео са Зелтнеромъ, у домашнимъ обстоятельствама и судби нѣговой соучаствовати. 1806 године

му је Наполеонъ у дјема отечества и његовъ лепомъ надеждомъ даскао, съ паметнимъ и углаженимъ речма о возобновљењу Польске говорио му, дивнѣј образъ будућности предъ очима ватреногъ овогъ Родомлобца представљао је. Но знао је Косціушко, колико се ослонити може на обећана Великомоћника, и да су завојатељи одвећи редко наклонѣни, првобитно благостанѣ покоренимъ повратити. Зато намѣренію Наполеона је сопствено, на кое је Царъ яко развернутъ зубы ширини, ненадајућисе, да бы се тако единственъ човекъ намѣреніјама и његовимъ противио. Потомъ безъ знанja Косціушковогъ поруку и позиву на побуну пошаљ Полякомъ. То је Косціушко текъ 1814. године чуо, и томе је явно противоловио. —

Кадъ су Руси у Французску продрли, Косціушко буде Цару Александру по-званъ, гдје се дуго съ Царемъ о Польској и њен љ судби разговарао. Потомъ је предузео путъ у Таліанску; но средствијемъ писма изъ Замальскогъ Свѣта, къ Бечу се упути, будући су Поляци тамошњимъ и његовимъ присутствијемъ, спасителна дјештвја у смотренію Польске очекивали. Но до и његовогъ пристигања у Бечъ, конгресъ распуштенъ буде. Јошти је у Брайнау разговарао съ Царемъ Александромъ, гдје Царъ Поляцима Уставъ дарује. Косціушко се потомъ у Шведску врати, и у Солотурну кодъ прјатеља Зелтнера стани се. —

Овде је себе као у Отечеству быти осећао. Къ бывшијимъ у младости наклоностима свакда је и до саме старости веранъ био. Изъ Солотурна је често писао својој првој Любезници, коя премда се за Великаша Польскогъ удала, до гроба је свомъ Тадију найчиштију любовь осведочила. Съ Дамама у добу своихъ 70 година радо се шалио. Солотурнъ и окружја и његовогъ сиротњи и болњимъ Косціушко је био отацъ и утѣха; млади су га любили, стари почитовали, и свако га је благосиљао. — Конь му се тако добродѣтелномъ обичају навикао, да је предъ свакимъ старимъ и одрпанымъ човекомъ стао, као знаоћи, да му Господар је бично такове запыткива, требао ли помоћи.

Свакиј коракъ Косціушковы дјела био је: Осрећен је свое собраће и вообщте човечество. Последије му је явно дјело било, да је 1817 год. Априла 2-га све свое подајнике у Земљодержскомъ Добру свомъ Сехновици свободне учинио; то је, за навекъ имъ је опростіо и писмено утврдио, да одъ свакогъ Земљодержцу плаћати имаоћегъ данка и роботе свободни буду. У такомъ стану је добро свое сестри својој одъ стрица и потомству и њеномъ оставио. Исте 1817 године Октоврја 1-га у запаленіје жигерице падне; у чувству приближаваћу се смрти последије завештаніе учини. — Октоврја 16-га у 10. сатији у вече се одъ свогъ прјатеља Зелтнера, жене и кћери и његове опрости, на леђа се наслони — сданъ уздишай! — и душу испусти.

У свакој земљи, где је живио, и где су га познавали, жалосију в тронуто било свако срце за губиткомъ великогъ овогъ мужа. У Польској 1817 год. Ноемврја 14-тагдје буде за светкованї обштенародногъ жалостногъ дана одређенъ. Жалостно је Слово у Народномъ Совету говорио благородный другъ и његовъ Нјемчевич. Одъ Русијскогъ су Цара дозволенѣ просили, да тѣло, као земнији остатакъ славногъ Косціушка у Отечество пренесу. Царъ дозволи, да се kostи славногъ овогъ мужа свакомъ и њему достојномъ почесију пренесу у Польску. Тѣло дакле у Краково приспе. Собјескогъ сабља и Лавровъ венацъ украси му је надъ сандукомъ био. Обреди и Опело је у гробници стары Краљева Польски совршено. — Поредъ Вистуле у Кракови три године (1820 Окт. 16 — 1823 Окт. 16) на једномъ споменику радили су, и садъ се „Mogila Kosciuški“ брегъ Косціушкогъ; на три стотине стопа високъ споменикъ подигао. Съ тогъ споменика видисе свободнимъ очима красниј брегъ Вистуле, и старий престолни градъ Польске.

Дим. Арнотъ.

ПРИМЪЧАНИЯ

на

Животописаніе Св. Савве.

Критика је нужна и полезна,
Само кадъ је мудра и умѣрна.

Радо читаючи историческе прилоге, най-
више и зато, што се и самъ са Историомъ,
особито Славенско-Народномъ, забавлямъ,
у колико самъ примѣтio, видисе, да Г. Сто-
ячковић у С. Н. Листу умне свое произво-
де о предметима изъ Повѣстнице Сербскогъ
Народа, доста са добрымъ успѣхомъ више
и свѣту јй сообщава. Ову ревноть я врло
почитуемъ. Желити је само да издржателина
буде. Нека ми се допусти овде на послед-
нији. Г. Стоячковића прилогъ: „Светыи
Савва, првый Архиепископъ и Про-
светитель Србскій.“ у числу 14. и 15 пе-
чатаний нека примѣчанія учинити. Г. Сто-
ячковић је навео лѣто рожденія Св. Сав-
ве; и тако је пренебрегао оно, што је глав-
но у свакомъ Животописанію. Само вели да
в год. 1237. у дубокoj старости преминуо.
— На стр. 114 вели: „И онъ (св. Савва) по-
стављенъ буде првымъ Србскимъ Архиепи-
скопомъ одъ Германа Вселенскогъ Патриар-
ха у Нікен год. 1219.“ Одкудъ Г. Стоячковићу
овай датумъ? Та обще је познато, да се Св.
Савва у Цариграду, а не у Нікен у Малой
Асіи за первогъ Архиепископа Сербскогъ по-
ставило. И самъ Св. Савве ученикъ Домиці-
анъ исто преко целогъ свогъ дѣла потврђуе.
То признае Ранѣ и други наши Писате-
љи, то и самъ Марнавіцій, когъ Г. Стояч-
кова стр. 115 подъ звездицомъ наводи: „Cuius
Ecclesiae (serblicae) — cura tandem suscepta
ita suo pastorali muneri fecit satis, ut Constanti-
nopolitanus Patriarcha etc.“ — Г. Стоячковићъ
на стр. 114. и 115 вели: да она у Бечкој ц-
к. благайници хранѣна Бочкаина круна је
сте круна Сербски Кралѣва изъ Неманьи.
ногъ дома. И самъ ову круну видио у Бечу.
Но једанъ знаменитый Унгарскій Историкъ
о њеномъ происхожденију ово има: „quaes (co-
rona) tanquam a Turcis Imperatorum Constantiopolitanorum aut Despotarum Thraciae diadema fuisse
fertur: incertum tamen est, quaenam et unde sum-
ta sit. —

Има у мoga пріяна К. јданъ старый
новацъ Славенский, кои ће, докъ га изъ
тростручне кесе одшије Г. Стоячковићу да
пошилѣ. Ко му је вештъ, некъ му га.

У Новомъ Саду.

Г.

ОСУЕТИТА ЖЕЛЯ.

Једанъ богатъ Нѣмацъ, и великий Напо-
леоновъ почитатель, путовао је особито, и
само зато године 1840 у Паризъ; и да бы
тамо пепео великогъ овогъ Іроя торжествен-
но погребсти видио, ниги се какве напреге,
нити трошкова плашио и штедио. Онъ је се-
би истина једно знатно место између велике
мложине народа прибавити знао, али је ту
тако стѣсненъ и тако заглављенъ стајао, да ни
руке ко глави принети и подигнути нје мо-
гао. — После дугогъ чекања у ладноћи ме-
сека Децембра увидисе већъ једанпутъ, где
торжественный и жельноочекиваний Напо-
леоновогъ пепела спроводъ долази. — К-
лосална, 16. лактова дугачка, толико висока
и на полакъ толико широка кола, са 14 горе
на њима поставити, и Наполеонове по-
бољде представљаючи Штатуа, приближава-
ла су се, коя су плаветнастымъ кумошомъ
покривена била, и одъ 16. враны коня вуче-
на; и тако свако око — све главе открыле
су се, и пепелу царскомъ кланалисе. У и-
стий ма приода једанъ четвероћошкагый
водоноша одъ острагъ истомъ Нѣцу једанъ
несничный ударацъ на главу — кои му ше-
ширъ на браду доле сбие, продеравши са
окорелымъ гласомъ на њѣга: „Суровый Па-
пору, заръ неможете и Вы вашъ шеширъ
доле скинути, као сви други поштени лю-
ди?“ — После кадъ су найзнатените ва-
жности прошли, и мложина людства мало
се разредила, превареный Нѣмацъ текъ је у
стану био свое лице изъ тавнице, коя га
малъ нје загушила, и найважнију му цѣљу нѣ-
говогъ путована осутила, спасти.

У Вуковару.

Павле Јоанновичъ,
заклетый Адвокатъ.

У С Т Ю Г Ъ.

Блазій отъ особите любопытливости описание по Россії путованія издавши, овако похвалює предѣль около града Устюга, а и самъ Устюгъ: Тамо се никаковъ примѣръ не памти, да є кадгдъ ма отъ кога какова и найманія краꙗ учинѣна. Нити се у полю нити у граду штогодъ забравля. Кадъ се отъ куће тако полази, да ни єдна жива душа у ньој за нѣкко време не остае, то нити се дворана нити соба забравля. Свакій цѣлу свою стаю безъ свакогъ страха отворену оставля: пакъ и same новце незабравля, кое се често и на самомъ асталу видити могу, пакъ зато онѣтъ никоме найманія штета нанешена ніе. — Они метну парче папира међу врата за знакъ, да се никто дома неналази. Кадъ дакле ткогодъ дође, врата отвори, и види да папиръ на земљу падне, то већь знаюћи да никога кодъ куће нема, истый папиръ са земљѣ дигне, пакъ га међу врата као што је био опеть метне, и своимъ путемъ съ миромъ или далѣ или натрагъ отиде. — Даљ истый Блазій и о нѣкимъ чудноватымъ тамошњимъ обичаима са осбитомъ дивотомъ овако пише: У Сѣверной Россії показуюсе многи Народни обичаи да изъ једногъ извора произистычу, и кон се виде, да су у внутренной Россії већь отъ више година сасвимъ изчезнули. Тако тамошњѣ дѣвице, кое су за узатбу, иду сваке године у опредѣлено време у Устюгъ на угледъ. Оне се на превозима и сплавовима са своимъ муразомъ отъ Юга и Сухане у Устюгу заедно скупе, пакъ се све на зеленомъ торжиштномъ мѣсту у редъ ставе. Мужкарцы, кои се хоћеју да жене, у исто време на томъ мѣсту нађују, и свакій себи по количини мураза, или по своме вкусу страну дѣвицу, коју ошты ингда видио ніе, за супругу избре. Ове дѣвице, или болѣ рећи, своеволне вевѣсте, будући да на превозима доплонију, добију име „Допловке.“ Оваковъ се обичај и међу сѣвернимъ Терговцима склоно до гамогъ Петрограда задержао.

ПАРИЗСКИЙ ВРАЧАРЪ.

Године 1750 објавio је нѣкій Врачаръ у Паризу, да ће се онъ предъ целимъ Публікумомъ у єдину малу флашицу увући. Између други знамениты лица, који су овомъ осбитомъ врачаню присутствовала, налазио се

К. Фр. На врачарномъ месту стояла је мала једна флашица, и поредъ ње лежала је написана цедуљница. Кадъ је већь доста дуго Публікумъ на Врачара чекао, и онъ се јошти показати нехтеде, прочита једанъ отъ гледаџаца цедуљницу, на којој следујуће написано било: Врачаръ већь се невидимимъ учинио (т. е. оладио), кое је много већа вештина, него у флашицу увућише; зато слободно свакій својој кући вратитисе може. — Истый Врачаръ поприличну суму новаца за свое врачанје овай паръ примио је.

П. Јовановичъ
Ирижанинъ.

У ВІСТВО.

Ножунъ. Овдѣ се ушло у трагъ недавно учениномъ убиству. Јошти пріе много дана тражили су земальскогъ Собора Депутіра Г. отъ Ороса у нѣговомъ конаку, и будући да га ни су нашли, то потврде, да је безъ сумнѣ у Пешту ради прегледана Фамиларни свои ствари отпуштовао: но изнађене у Дунаву краве кошулѣ, на коима је било нѣгово име иззначено, подозреніе проузрокују, да је истый гореречени Депутирацъ убијенъ; и тако по дужемъ изтраживању дозна се, да га је нѣговъ Катана сбогъ новаца убијен, кога су као убицу таки ухватили и у тавници бацвали.

СМѢСИЦЕ

Данъ Терговчићъ держаше једнога дана са своимъ шегртомъ слѣдујоћи разговоръ: „Јоване, јси ли ты воде у ракио усуо?“ — „Есамъ, Господару;“ — „А јси ли креде међу шећеръ помѣшао?“ — „Есамъ, Господару;“ — „Еси ли дуванъ поквасио?“ — „Есамъ, Господару;“ — „Еси ли бѣле пужниће ситно утуцао, и са ситномъ соли помѣшао?“ — „Есамъ, Господару;“ — „А јси ли црвене цыгље утуцао, и са ситномъ паракомъ помѣшао?“ — „Есамъ, Господару и то учнио;“ — „Добро, садъ дакле можешь ићи спавати!“

Станъ Дунава у Пешти.

13. Јуна п. р. 10'. 9." 0."
14. Јуна „ „ 10'. 6." 3."
15. Јуна „ „ 10'. 6." 3."

Скоротечна излази у седмици 2 путу, Четверкомъ и Неделькомъ; цена му је како за овдаши тако и за страге Предчисленик за половину године 4 фор. у сребру. Предчисленик може на свакој ц. кр. Пошти, и у Пешти кодъ Извавателя, у Бедемской улицы (Валеи Гаје № 349.)

Изваватель Димитрий Јовановичъ.

У ПЕШТИ словеса Баймоловы.